

Кир'янов А. В.

заступник директора з науково-проектної роботи та ІТ ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, a.kiryarov@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0452-7689>

Іриневиц Ю. В.

кандидат економічних наук, заступник начальника відділу адміністрування освітніх інформаційних систем ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, j.iruyevych@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1755-5240>

Гайдук І. С.

кандидат економічних наук, науковий співробітник сектора організації автоматизованого збору освітньої статистики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, i.gaiduk@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3144-1469>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ*

***Анотація.** Метою статті є обґрунтування концептуальних і правових засад реформування системи освітньої звітності в Україні в контексті євроінтеграції, визначення ключових напрямів інституційної гармонізації національної освітньої статистики зі стандартами Європейського Союзу для підвищення її порівнянності, прозорості й аналітичної спроможності. Досліджено європейський вектор реформування системи освітньої звітності в Україні в розрізі поглиблення євроінтеграційних процесів і переходу до доказової освітньої політики. Освітня статистика розглядається як ключовий інструмент публічного управління, що забезпечує аналітичне підґрунтя для стратегічного планування, моніторингу реформ та оцінювання ефективності освітніх рішень. Проаналізовано нормативно-правову базу ЄС у сфері освітньої статистики, в якій визначено принципи незалежності, конфіденційності, порівнянності та якості статистичних даних. Досліджено особливості української моделі регулювання освітньої статистики, окреслено її еволюційний характер і наявні інституційні й методологічні обмеження. Особливу увагу приділено ролі цифрової інфраструктури, зокрема ЄДЕБО та програмно-аналітичного комплексу «АІКОМ», у формуванні єдиного простору освітніх даних. Обґрунтовано, що гармонізація освітньої звітності з європейськими стандартами має не лише нормативно-правовий, а й системно-стратегічний характер, оскільки передбачає перехід від адміністративно-облікової моделі до управління на основі даних (data-driven governance). Наведено порівняльну характеристику законодавчих підходів України та країн ЄС у сфері регулювання освітньої статистики. Доведено, що гармонізація національної системи освітньої*

* Статтю підготовлено в межах виконання II етапу НДР «Комплексне наукове дослідження з гармонізації освітньої адміністративної та статистичної звітності в Україні зі стандартами ЄС: методологія, інструментарій, імплементація» (державний реєстраційний № 0125U003553) за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 25.08.2025 № 1174-2.

статистики зі стандартами Європейської статистичної системи має не лише технічний, а й інституційно-ціннісний характер, оскільки забезпечує підвищення публічної підзвітності та сталий розвиток освітньої політики в Україні.

Ключові слова: освітня звітність, європейська інтеграція, інституційна гармонізація, система освітньої статистики, ПАК «АІКОМ».

JEL classification: I21, I28, K39, O52.

DOI: 10.32987/2617-8532-2026-1-24-39.

Вступ. На сьогодні освітня статистика вважається ключовим інструментом державного управління у сфері освіти, оскільки саме вона створює інформаційне підґрунтя для прийняття управлінських рішень на стратегічному й операційному рівнях. На підставі статистичних даних органи влади, експертне середовище та наукові установи виконують системний аналіз стану й динаміки освітніх процесів, оцінюють результативність реформ, рівень кадрового забезпечення, структуру фінансування та територіальну збалансованість мережі закладів освіти. За відсутності якісної статистичної інформації формування державної освітньої політики втрачає цілісність і належне аналітичне обґрунтування.

Якість освітньої статистики значною мірою залежить від повноти та узгодженості нормативно-правового регулювання. Саме законодавчі й підзаконні акти визначають правила збору, обробки, верифікації та поширення статистичних даних про діяльність закладів освіти на всіх рівнях – від дошкільної до післядипломної. Встановлені на нормативному рівні вимоги до звітності, періодичності подання інформації, структури показників і забезпечення конфіденційності створюють передумови для формування довіри до офіційної освітньої статистики як усередині країни, так і в міжнародному середовищі.

В умовах євроінтеграції Україна послідовно наближає національну систему освітньої статистики до стандартів Європейського Союзу. Цей процес відбувається в руслі комплексних реформ державного управління й цифрової трансформації, що передбачають розвиток електронного урядування, відкритих даних та інтегрованих інформаційних систем. Таким чином, удосконалення нормативно-правових засад у сфері освітньої статистики набуває стратегічного значення, оскільки покликане забезпечити не лише відповідність європейським вимогам, а й підвищення прозорості, ефективності та підзвітності державної політики у сфері освіти.

Результати сучасних наукових досліджень в Україні підтверджують формування системного підходу до цифровізації освітньої звітності та гармонізації національної статистики освіти з вимогами Eurostat і European Statistical System (Європейської статистичної системи, ЄСС). Зокрема, М. Леснікова та С. Мельник [1] розглядають проблему застарілих форм статистичної звітності й обґрунтовують перехід до єдиних електронних систем збору освітніх даних із використанням уніфікованих класифікацій і метаданих, сумісних із підходами Eurostat. О. Денисюк, Н. Титаренко та Т. Дронь [2] розкривають потенціал освітніх ін-

дикаторів у міжнародному зіставленні, демонструючи важливість стандартизованих вимірювань кадрових параметрів і їх відображення у звітності. А. Пашковська [3] наголошує на ролі статистичного моніторингу загальної середньої освіти як безперервного процесу аналізу тенденцій та закономірностей, що має ґрунтуватися на розширеному наборі кількісних і якісних показників та їх адаптації до міжнародних стандартів.

Дослідження зарубіжних учених із цієї тематики фокусуються на стандартизації метаданих, якості й інтероперабельності освітніх даних як основі для порівняльної політики. Так, А. Гетцфрід і Г. Лінден [4] обґрунтовують спрощення та уніфікацію звітності про якість даних через інтеграцію quality reporting у метадані ЄСС, що є критичним для порівнянності статистики між країнами. Л. Грамалля [5] розкриває практику Eurostat щодо обміну метаданими та показує, як стандартизовані user-oriented- і producer-oriented-звіти поліпшують відтворюваність та контроль якості. М. Гросен Нільсен і Ф. Данневанг [6] демонструють, як на рівні національного статистичного органу Данії впровадження стандартів Eurostat і SDMX-метаданих (Statistical Data and Metadata eXchange) переводить звітність у більш керований і масштабований цифровий формат. Ф. Педро, М. Боукаерт та В. Гутович [7] звертають увагу на фрагментованість статистики вищої освіти у світі й підкреслюють необхідність створення інтегрованих, порівнянних і своєчасних даних для підтримки реформ та моніторингу Цілі сталого розвитку 4 «Якісна освіта».

Попри значний доробок вітчизняних та зарубіжних учених, досі не запропоновано чіткого практичного механізму переходу України до повного циклу SDMX-сумісного обміну освітніми даними та розподілу відповідальності між інституціями за якість і актуальність показників. Недостатньо розробленими залишаються моделі узгодження правових режимів доступу до адміністративних освітніх даних із вимогами захисту персональної інформації (з урахуванням євроінтеграційних вимог) та ризик-орієнтовані політики відкритих даних. Також потребують поглиблення питання data governance для освітньої статистики.

Метою статті є обґрунтування концептуальних і правових засад реформування системи освітньої звітності в Україні в контексті євроінтеграції, визначення ключових напрямів інституційної гармонізації національної освітньої статистики зі стандартами Європейського Союзу для підвищення її порівнянності, прозорості й аналітичної спроможності.

Результати дослідження. У різні роки незалежності законодавче підґрунтя освітньої статистики в Україні формувалося поступово, у міру розбудови національної системи державного управління та наближення її до європейських стандартів у сфері збору й використання офіційних даних. Основним документом, що визначає принципи, структуру та організацію статистичної діяльності, є Закон України «Про офіційну статистику» від 13.08.2022 № 2524-IX, який замінив Закон України «Про державну статистику» 1992 р. [8]. Відповідно до нового закону, правову основу державної

статистичної діяльності становлять Конституція України, цей закон, інші закони та нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сферах офіційної статистики, інформації, інформатизації, науково-технічної діяльності, стандартизації, а також міжнародні договори України у сфері офіційної статистики, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Зокрема, Закон України «Про офіційну статистику» визначає правовий статус Державної служби статистики України (ДССУ) як центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування та реалізацію державної політики у сфері офіційної статистики. Основними принципами її діяльності є: незалежність, об'єктивність, наукова обґрунтованість, конфіденційність, відкритість і професійна неупередженість. Уперше на законодавчому рівні закріплено право ДССУ використовувати адміністративні дані, що надходять від інших державних органів, зокрема від Міністерства освіти і науки України (МОН), для формування статистичних показників. Це положення створило правові умови для інтеграції ЄДЕБО, ПАК «АІ-КОМ» та інших цифрових систем у загальнодержавну статистичну інфраструктуру.

Особливу увагу Закон України «Про офіційну статистику» приділяє захисту конфіденційності інформації, яку надають респонденти. Відповідно до ст. 21 цього закону, первинні статистичні дані, отримані від закладів освіти чи інших респондентів, не можуть бути розголошені, оприлюднені або передані третім особам без їхньої згоди. Використання таких

даних допускається виключно у знеособленому вигляді, тобто без можливості ідентифікації конкретного закладу чи особи. Цей підхід не лише гарантує дотримання принципів конфіденційності, а й відповідає європейським нормам захисту персональних даних, зокрема Регламенту ЄС № 2016/679, який визначає стандарти обробки інформації в цифровому середовищі [9].

Постанова Кабінету Міністрів України «Про відкриті дані» від 21.10.2015 № 835 [10] започаткувала системний підхід до оприлюднення державних даних у форматі open data, тобто у відкритому, машиночитному вигляді, що забезпечує їх повторне використання. Вона закріпила принципи прозорості, доступності, недискримінаційності й технологічної сумісності державних інформаційних ресурсів. У сфері офіційної статистики документ став нормативною основою цифрової публічності, зобов'язавши центральні органи виконавчої влади, зокрема ДССУ і МОН, формувати та публікувати відкриті набори даних.

Вказана постанова також покладає на МОН і ДНУ «Інститут освітньої аналітики» обов'язок регулярно оприлюднювати відкриті освітні набори даних, що охоплюють інформацію про заклади освіти, педагогічних працівників, здобувачів освіти, результати навчання, фінансування, інклюзивність та цифрову інфраструктуру. Ці дані розміщуються на державному порталі data.gov.ua й інших офіційних платформах.

Таким чином, зазначена постанова започаткувала перехід від закритої системи звітності до відкритої екосистеми аналітики освіти, де

дані стали ресурсом для державних органів, науковців, громадських організацій і міжнародних партнерів. Відкриті дані створюють можливості для побудови аналітичних панелей, освітніх карт, індексів якості освіти та моделей прогнозування соціально-демографічних змін, що формують підґрунтя для розвитку публічної аналітики у сфері освіти.

Нормативним документом, що визначає методологічні засади державного статистичного спостереження у сфері освіти, є наказ ДССУ від 07.01.2025 № 5, яким затверджено Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо мережі та діяльності закладів освіти [11]. Цей документ регламентує порядок збору, узагальнення й аналізу даних про діяльність закладів освіти різних рівнів, формуючи єдине підґрунтя для створення достовірної інформації про стан освітньої системи України. Його текст узгоджено з Положенням про систему електронного управління освітою МОН і вимогами оновленого Європейського статистичного кодексу практики (European Statistics Code of Practice, 2021), який визначає стандарти етичності, достовірності та якості даних у межах ЄСС [11].

Методологічні положення визначають мету, об'єкти, завдання та процедури державного статистичного спостереження. Їх головна мета полягає у створенні комплексної інформаційної бази, яка охоплює мережу закладів освіти, контингент здобувачів, кадровий склад, фінансові показники, матеріально-технічне забезпечення, а також результати освітньої діяльності. Об'єктами спостереження виступають усі заклади

освіти, незалежно від форми власності, підпорядкування або виду діяльності. Респондентами є керівники чи вповноважені особи, відповідальні за складання статистичної звітності.

Основними джерелами отримання інформації для проведення державного статистичного спостереження «Мережа та діяльність закладів освіти» є офіційні адміністративні дані, що надходять від уповноважених установ системи освіти та державної статистики.

Передусім важливу роль у формуванні інформаційної бази відіграють дані ДНУ «Інститут освітньої аналітики». На основі цих матеріалів здійснюється узагальнення показників мережі та діяльності закладів дошкільної, загальної середньої і професійної (професійно-технічної) освіти. Джерелами таких даних є офіційні форми звітності, зокрема:

- форма № 85-к (річна) «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік»;

- форми № 1 (профтех)-зведена, № 2 (профтех)-зведена та № 3 (профтех)-зведена, що відображають основні підсумки роботи, прийому й контингенту учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- зведені таблиці, сформовані в межах ПАК «АІКОМ», які забезпечують моніторинг діяльності закладів загальної середньої освіти.

Уся інформація надходить до ДССУ відповідно до угод про взаємообмін інформаційними ресурсами між ДССУ, ДНУ «Інститут освітньої аналітики», МОН і ДП «Інфоресурс». Така взаємодія забезпечує комплексність, достовірність та порівнянність даних, необхідних для аналітичного оцінювання стану системи освіти,

формування офіційної статистики й виконання міжнародних зобов'язань України у сфері освітньої статистики.

Станом на кінець 2025 р. у системі освітньої статистики функціонують два основних канали отримання даних:

- адміністративні дані, що надходять автоматично з інформаційних систем (ЄДЕБО, ПАК «АІКОМ» тощо);
- статистичні спостереження, які проводяться у вибірковому чи комплексному форматі ДССУ.

Порівняння законодавчих підходів України та ЄС у галузі освітньої статистики вимагає звернення до глибинних правових категорій – співвідношення публічного та приватного інтересу, імперативного й диспозитивного регулювання, національної суверенності та наднаціональної компетенції. Європейська правова система у сфері статистики ґрунтується на принципі субсидіарності: держави-члени зберігають автономію у сфері освіти, проте передають частину компетенцій у питаннях збору й обміну статистичними даними на рівень ЄС, де функціонує система наднаціональних регламентів прямої дії. В українському правопорядку, навпаки, переважає модель делегованої компетенції, коли норми права формуються державними органами та поступово гармонізуються з правовими надбаннями ЄС. Такий підхід визначає динаміку правової еволюції – від внутрішньодержавної регламентації до міжнародно-правової уніфікації.

Розвиток сучасних підходів до освітньої статистики в Україні значною мірою спирається на вивчення й адаптацію європейських практик, сформованих у межах ЄСС. Остання є

однією з найрозвиненіших моделей організації офіційної статистики, що охоплює збір, обробку та поширення даних, зокрема у сфері освіти. Її функціонування спрямоване на забезпечення єдності методологічних підходів між державами-членами ЄС із метою формування узгоджених і порівнюваних показників. Такий підхід створює підґрунтя для розроблення доказової політики на наднаціональному рівні.

Організаційно ЄСС функціонує як інтегрована мережа, що об'єднує Eurostat, національні статистичні інститути та інші вповноважені органи країн-членів ЄС. У межах цієї системи відповідальність за повноту та якість даних розподіляється між усіма учасниками статистичного процесу. Основною метою ЄСС є вироблення статистичної інформації, яка відповідає потребам органів влади, наукової спільноти й суспільства. Така модель забезпечує сталість і системність статистичного управління.

Правові засади діяльності ЄСС визначено Регламентом ЄС № 223/2009 «Про європейську статистику» [12], що закріплює фундаментальні принципи офіційної статистики, як-от: професійна незалежність, неупередженість, об'єктивність, достовірність і статистична конфіденційність. Цей документ також визначає механізми координації між Eurostat і національними статистичними службами та надає Eurostat повноваження з оцінювання якості даних. Результатом є високий рівень узгодженості статистичних процесів у межах ЄС.

Методологічним підґрунтям ЄСС є принцип гармонізації, який поєднує спільні стандарти з національною інституційною автономією. Централь-

ну роль у цьому процесі відіграє Міжнародна стандартна класифікація освіти ISCED 2011, що забезпечує уніфіковане трактування освітніх рівнів і напрямів підготовки. На її основі формуються агреговані індикатори для моніторингу освітньої політики ЄС та досягнення міжнародних цілей у сфері освіти. Це дає змогу інтегрувати освітні дані в ширший контекст соціально-економічного аналізу.

Важливим інструментом забезпечення якості статистики в ЄСС є система метаданих ESMS (Environmental and Social Management System) та Європейський кодекс практики офіційної статистики. Вони регламентують правила опису показників, методологічну прозорість і критерії якості даних. Особливу увагу в межах ЄСС приділено принципам професійної незалежності та конфіденційності статистичної інформації. Дотримання цих принципів гарантує захист персональних даних і підвищує довіру користувачів до офіційної статистики.

Наступним фундаментальним принципом ЄСС є порівнянність статистичних даних, яка забезпечується завдяки гармонізованим методологіям і єдиним класифікаціям. Саме поєднання незалежності, конфіденційності й порівнянності формує основу європейської статистичної моделі. Для України адаптація до цих принципів є стратегічним завданням у процесі інтеграції в європейський статистичний простір. Запровадження стандартів ЄСС у національну систему освітньої статистики сприятиме розвитку доказової освітньої політики та підвищенню ефективності державного управління освітою.

Європейська система освітньої статистики ґрунтується на комплексі нормативно-правових актів, які забезпечують узгоджений збір, обробку та використання даних для формування освітньої політики на наднаціональному рівні. Центральне місце в цій системі посідає Регламент ЄС № 452/2008 [13], яким закладено правові та методологічні засади статистики освіти й навчання упродовж життя. Регламент визначив обов'язок держав-членів ЄС забезпечувати регулярне подання уніфікованих статистичних показників до Eurostat із метою порівняльного аналізу та моніторингу ефективності освітніх політик. Таким чином, освітня статистика в ЄС розглядається не лише як інструмент обліку, а й як основа стратегічного управління розвитком людського капіталу.

Базовий Регламент ЄС № 452/2008 структурує освітню статистику за чотирма ключовими доменами: ресурсами освітніх систем, участю населення в освіті, результатами навчання та навчанням дорослих. У цьому регламенті визначено вимоги до періодичності збору даних, стандартів якості й принципів співпраці між Eurostat і національними статистичними службами. При цьому акцент зроблено на забезпеченні порівнянності та достовірності показників, що є передумовою міждержавної узгодженості освітньої політики.

Подальший розвиток положень базового регламенту забезпечив Регламент Комісії ЄС № 912/2013 [14], який деталізував організаційні та методичні аспекти збору статистики про системи освіти й професійної підготовки. Цей документ визначив

стандартизований набір показників, що охоплюють структуру освітніх систем, контингент здобувачів, кадрові ресурси та результати випуску. Важливим елементом стало обов'язкове застосування міжнародних класифікацій ISCED, ISCO, NACE і NUTS, що забезпечило інтеграцію освітніх даних із соціально-економічною статистикою. Таким чином, освітню статистику було вбудовано в ширший аналітичний контекст розвитку економіки та ринку праці.

Регламент ЄС № 912/2013 також закріпив цифрові стандарти подання даних, зокрема використання форматів SDMX і структурованих метаданих ESMS. Це створило умови для автоматизованого обміну інформацією, контролю якості та інтероперабельності статистичних систем. Регламент запровадив європейський підхід до забезпечення якості статистики, що ґрунтується на регулярній самооцінці національних служб і методологічній верифікації з боку Eurostat. У результаті було сформовано модель статистичного управління, що ґрунтується на принципах прозорості та відповідальності.

Окремий напрям розвитку освітньої статистики пов'язаний із навчанням дорослих, що врегульовано Регламентом ЄС № 2021/861 [15] щодо Adult Education Survey. Цей акт визначає стандартизовану методологію збору даних про участь дорослого населення у формальному, неформальному та інформальному навчанні. Регламент орієнтований на оцінювання розвитку навичок упродовж життя як ключового чинника конкурентоспроможності європейських економік. Отримані дані використовуються для моніторингу реалізації стратегій ЄС у сфері навичок, зайнятості та соціальної інтеграції.

лізації стратегій ЄС у сфері навичок, зайнятості та соціальної інтеграції.

Доповненням до системи статистики навчання дорослих є Регламент ЄС № 1153/2014 [16], який визначає обстеження професійного навчання на підприємствах. Цей документ встановлює єдині вимоги до збору даних про інвестиції бізнесу в розвиток персоналу, форми навчання та охоплення працівників програмами підвищення кваліфікації. Таким чином, корпоративне навчання інтегрується в загальну систему статистики людського капіталу ЄС.

Для України зазначені регламенти мають стратегічне значення як методологічні орієнтири гармонізації національної освітньої статистики з європейськими стандартами. Їх імплементація створює передумови для розвитку інтегрованих інформаційних систем, удосконалення функціонування ЄДЕБО та ПАК «АІКОМ», а також підвищення аналітичної спроможності освітньої політики. Узгодження національних показників з Eurostat сприятиме формуванню доказової, прозорої й підзвітної системи управління освітою. У підсумку європейські регламенти трансформують освітню статистику з інструмента звітності в ключовий механізм стратегічного розвитку освіти та людського капіталу.

Наведена в таблиці порівняльна характеристика відображає ключові нормативні відмінності між ЄС і Україною у сфері освітньої статистики. Вона структурує аналіз за 12 критеріями, що охоплюють увесь цикл регулювання – від правових засад і принципів до інституційної автономії, технічних стандартів, контролю якості та відкритості даних. За допо-

Порівняльна характеристика законодавчих підходів України та країн ЄС у сфері регулювання освітньої статистики

Напрями	Європейський Союз	Україна	Коментар
1. Нормативно-правова природа	Регламенти ЄС мають пряму дію та є обов'язковими для всіх держав-членів (зокрема, регламенти (ЄС) №№ 223/2009, 452/2008, 912/2013, 1153/2014, 2021/861)	Норми міжнародного права імплементуються через національні закони «Про офіційну статистику» (2022), «Про освіту» (2017), «Про публічні електронні реєстри» (2023), а також підзаконні акти МОН і ДССУ	ЄС – «жорстка» гармонізація (обов'язкові норми прямої дії). Україна – «м'яка» гармонізація (адаптаційна імплементация)
2. Концепція правового регулювання	Базується на концепції публічного блага (public good) – статистика як правова гарантія прозорості й підзвітності держави	Орієнтована на адміністративне управління інформацією в процесі переходу до моделі data-driven governance	ЄС – домінування принципу «право як довіра». Україна – «право як контроль»
3. Основні принципи статистичного права	Професійна незалежність, об'єктивність, достовірність, конфіденційність, пропорційність (Регламент (ЄС) 223/2009, Європейський кодекс практики)	Аналогічні принципи закріплено в ЗУ «Про офіційну статистику», але реалізуються через підзаконні акти та внутрішні регламенти ДССУ	В ЄС принципи мають статус юридичних норм, в Україні – здебільшого декларативний характер
4. Інституційна автономія органів статистики	Eurostat має наднаціональні повноваження з координації, контролю якості, аудиту та встановлення методології	ДССУ – центральний орган виконавчої влади, підпорядкований КМУ, з обмеженою автономією; галузеві системи (ЄДЕБО, ПАК «АІКОМ») функціонують окремо	ЄС – децентралізована, але незалежна мережа ЄСС. Україна – вертикальна, ієрархічна структура
5. Джерела та форми звітності	Єдині статистичні формати (SDMX/XML); метадані у структурі ESMS; класифікації ISCED, ISCO, NACE, NUTS	Формати звітності встановлюються наказами МОН і ДССУ; стандарти SDMX та ESMS упроваджуються частково	ЄС – нормативна уніфікація; Україна – фрагментарна стандартизація
6. Сфера регулювання освітньої статистики	Визначена в Регламенті (ЄС) № 452/2008 і № 912/2013 – охоплює всі рівні освіти й навчання протягом життя (Lifelong Learning)	ЗУ «Про освіту» та підзаконні акти регулюють збір даних лише в межах системи освіти, без охоплення неформального навчання	ЄС – комплексний підхід «Education & Training 2030». Україна – секторальна звітність без інтеграції даних
7. Захист персональних даних	Забезпечується GDPR (2016/679) та положеннями Регламенту (ЄС) № 223/2009 (статистична конфіденційність)	ЗУ «Про захист персональних даних» (2010) не містить спеціальних норм для статистики освіти; контроль фрагментарний	ЄС – інтегрований підхід: права людини як основа статистичного права. Україна – формальний, неповний захист
8. Контроль якості даних	Європейський кодекс практики офіційної статистики; зовнішній аудит ЄСС і внутрішня самооцінка	Внутрішні методики контролю якості ДССУ; відсутній механізм незалежної верифікації галузевих даних	ЄС – інституційний аудит і моніторинг; Україна – адміністративна перевірка
9. Принцип open-only та інтероперабельність	Реалізований через eGovernment Action Plan, національні шлюзи обміну даними, відкриті API	Поступове впровадження через інтеграцію ЄДЕБО, ПАК «АІКОМ», Trembita; нормативна база на стадії розвитку	ЄС – юридично закріплена вимога; Україна – адміністративна практика

Закінчення таблиці

Напрями	Європейський Союз	Україна	Коментар
10. Відкриті дані та публічність	Eurostat забезпечує відкритий доступ до баз Education Database і Data Explorer; стандарти Open Data Directive (2019/1024)	Відкриті набори даних освіти публікуються на data.gov.ua, але з обмеженою структурованістю	ЄС – правова вимога відкритості; Україна – поступова імплементація принципу прозорості
11. Юридичний статус статистики	Статистика має статус офіційного публічного знання, що формує доказову базу політики ЄС	Статистика трактується як адміністративний інструмент управління, а не як правовий ресурс	ЄС – знання як елемент публічного права; Україна – знання як засіб адміністрування
12. Теоретико-правова модель розвитку	Інтегративна правова модель – гармонізація через нормативну єдність і спільну методологію	Еволюційна модель – поступове зближення національних норм з європейськими через адаптацію	Відмінності в темпах і ступені правової конвергенції

Складено авторами за: [8; 12; 14; 17].

могою таблиці можна оцінити рівень нормативної узгодженості освітньої статистики України з ЄС і визначити напрями її подальшої адаптації до європейських норм та цифрових стандартів.

Порівняльний аналіз, наведений у таблиці, засвідчує, що нормативна база ЄС ґрунтується на принципі прямої дії, єдності стандартів і пріоритеті відкритості, тоді як Україна перебуває на етапі нормативної адаптації та формування власної системи освітньої статистики з урахуванням вимог ЄС. Основна різниця полягає не лише в правових формах, а й у підходах до регулювання: в ЄС статистика виконує функцію забезпечення прозорості та підзвітності, тоді як в Україні вона переважно залишається інструментом державного управління. Гармонізація законодавчих підходів потребує не лише юридичних змін, а й інституційної модернізації, що забезпечить узгодженість методології, підвищення якості даних та формування єдиного статистичного простору.

У частині нормативно-правової бази та принципів регулювання

(пункти 1–3) простежується відмінність правових механізмів. У ЄС застосовується модель прямої дії регламентів, що забезпечує єдність стандартів і зобов'язує держави-члени до їх виконання. В Україні реалізується адаптаційна модель гармонізації через імплементацію норм ЄС у національне законодавство (законали «Про офіційну статистику», «Про освіту» тощо). Це зумовлює розбіжність у підходах до правового регулювання: в ЄС – довіра як основа публічного знання, в Україні – контроль як інструмент управління.

Інституційна архітектура та стандарти якості (пункти 4–8) свідчать про різні рівні централізації й координації. В ЄС освітня статистика є частиною інтегрованої наднаціональної системи, де Eurostat координує методологію, контроль якості та аудит. В Україні зберігається вертикальна ієрархічна модель: ДССУ підпорядковується Уряду, а галузеві інформаційні системи (ЄДЕБО, ПАК «АІКОМ») діють автономно, без узгоджених методик контролю та метаданих. Стандарти SDMX, ESMS, ISCED,

NUTS у ЄС мають обов'язковий характер, тоді як в Україні їх застосування є частковим, що спричиняє фрагментарну стандартизацію даних.

Цифрова інтероперабельність, відкритість та захист даних (пункти 9–10) є основними показниками відмінностей між ЄС і Україною. В ЄС діє принцип *once-only*, закріплений у правових актах *eGovernment Action Plan*, що забезпечує разовий збір і багаторазове використання інформації, а також унеможливорює дублювання даних через національні шлюзи обміну (API, відкриті формати). Систему побудовано на стандартах сумісності й контролі якості метаданих. В Україні процес цифрової інтеграції перебуває на початковій стадії: функціонування *Trembita* та ПАК «АІКОМ» створює технічні передумови для формування єдиного простору освітньої статистики, проте нормативно-правове забезпечення залишається фрагментарним. Водночас ЄС забезпечує відкритість даних на підставі *Open Data Directive (2019/1024)*, тоді як українська практика має переважно декларативний характер: дані оприлюднюються нерегулярно, без належної структурованості й повноти охоплення всіх рівнів освіти.

У пунктах 11–12 виявляється різниця в правовому статусі статистики. В ЄС вона має статус офіційної інформаційної основи політики, що використовується для розроблення, моніторингу й оцінювання управлінських рішень та є елементом системи публічного права. В Україні статистика трактується переважно як адміністративний інструмент обліку і звітності, а не як аналітичний ресурс для формування політики.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному поєднанні правового й інституційного аналізу освітньої звітності України крізь призму стандартів ЄС, що дало змогу обґрунтувати перехід від адміністративно-облікової моделі до моделі стратегічного управління даними (*data governance*) в освіті. Запропоновано концептуальне трактування гармонізації освітньої статистики як системно-стратегічного процесу, що створює підґрунтя для впровадження доказової освітньої політики та інтеграції України в єдиний європейський статистичний простір.

Висновки. Система освітньої статистики України сформувалась як складне, багаторівневе утворення, у межах якого одночасно функціонують офіційна державна статистика, адміністративна звітність органів управління освітою та галузеві реєстрові інформаційні ресурси. Таке поєднання різних джерел даних зумовлює фрагментарний характер статистичної інформації та виявляє нормативну неузгодженість між загальнодержавним і галузевим рівнями управління. Наявні прогалини в правовому регулюванні збору та обробки статистичних даних за окремими сегментами освітньої системи обмежують інтеграцію інформаційних ресурсів і ускладнюють формування цілісного аналітичного простору. У цьому контексті доведено, що подальший розвиток освітньої статистики можливий лише за умови відмови від переважно адміністративно-облікової логіки та переходу до системи стратегічного управління даними, яка ґрунтується на принципах *data governance*. Така трансформація передбачає інститу-

ційне закріплення галузевих освітніх даних у статусі складової офіційної статистики, а також формування інтегрованої цифрової архітектури. Визначальну роль у цьому процесі відіграє узгодження функціонування ЄДЕБО, ПАК «АІКОМ» і статистичних інформаційних систем ДССУ.

Проведений аналіз засвідчив, що європейська модель освітньої статистики, розбудована в межах ЄСС, базується на чітко визначених принципах нормативної узгодженості, професійної незалежності, конфіденційності та порівняльності статистичних даних. Регламенти ЄС формують єдину методологічну рамку, яка забезпечує гармонізацію класифікацій, метаданих і цифрових форматів обміну інформацією, створюючи підґрунтя для надійного міждержавного порівняльного аналізу. Запровадження цих принципів в українському контексті має комплексний вплив, поєднуючи інституційні зміни у взаємодії органів публічної влади та методологічне оновлення статистичних процедур. Разом із тим виявлено відмінності в правовій філософії статистики, оскільки в європейській практиці вона трактується як публічне благо, тоді як в Україні досі домінує її сприйняття як інструмента адміністративного контролю. Це зумовлює потребу в переосмисленні ролі статистики як механізму публічної підзвітності й основи доказового врядування. Вирішальними передумо-

вами такого переходу є посилення інституційної автономії органів офіційної статистики та запровадження незалежних процедур контролю якості даних.

У ході дослідження також підтверджено, що цифрова трансформація є однією з ключових умов гармонізації освітньої статистики України з європейськими стандартами та підвищення ефективності управлінських рішень у сфері освіти. Використання стандартів SDMX і ESMS, принципу *once only* та механізмів міжреєстрової взаємодії створює передумови для переходу від ручних форм звітності до автоматизованого статистичного моніторингу в режимі реального часу. У цьому контексті розвиток ПАК «АІКОМ» розглядається як стратегічний інструмент інтеграції освітніх даних і формування єдиного аналітичного середовища. Гармонізація освітньої статистики має системно-стратегічний характер і тісно пов'язана з реалізацією Цілей сталого розвитку ООН та освітніх стратегій ЄС. Інтеграція України в ЄСС постає не лише як технічний процес, а як інституційна й ціннісна трансформація. У підсумку це створює підґрунтя для формування сучасної національної системи доказового управління освітою, у межах якої статистика виконує функцію ключового інструмента аналізу, планування та реформування освітньої політики.

Список використаних джерел

1. Леснікова М. В., Мельник С. В. Основні методологічні засади удосконалення існуючої статистичної звітності у професійній (професійно-технічній) освіті. *Освітня аналітика України*. 2018. № 3 (4). С. 79–89. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2018-3-79-89>.

2. Денисюк О. Я., Титаренко Н. В., Дронь Т. О. Освітні індикатори рівня забезпеченості вчителями освітньої галузі під час трансформаційних процесів: міжнародний і вітчизняний контексти. *Освітня аналітика України*. 2024. № 1 (27). С. 60–71. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2024-1-60-71>.

3. Пашковська А. Ю. Організація та методика проведення моніторингу середньої освіти в Україні. *Статистика України*. 2016. № 1 (72). С. 12–17. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/58>.

4. Götzfried A., Linden H. Quality reporting within the Eurostat and ESS metadata systems simplification and improvement of ESS data quality reporting. *Work Session on Statistical Metadata (METIS)*. Geneva, 2010. URL: <https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.40/2010/wp.14.e.pdf>.

5. Gramaglia L. Metadata Exchange in the European Statistical System: Status and Future. *Statistical Data and Metadata eXchange*. 2021, 25-28 January. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/News/Seminars/2021/SDMX/sv-presentation-01-metadata-exchange-in-the-european-statistical-system.ashx>.

6. Nielsen M. G., Dannevang F. Towards Common Metadata Using GSIM and DDI 3.2. *IASSIST Quarterly*. 2017. Vol. 40, Iss. 2, 6. DOI: <https://doi.org/10.29173/iq782>.

7. Pedró F., Bouckaert M., Gutović V. Bridging the data gap in higher education policymaking: Challenges and opportunities for evidence-based governance. *UNESCO World Education Blog*. 24 June, 2025. URL: <https://world-education-blog.org/2025/06/23/bridging-the-data-gap-in-higher-education-policymaking-challenges-and-opportunities-for-evidence-based-governance/>.

8. Про офіційну статистику : Закон України від 16.08.2022 № 25247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>.

9. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). *Official Journal of the European Union*. 2016. L 119/1. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

10. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>.

11. Про затвердження Методологічних положень державного статистичного спостереження «Мережа та діяльність закладів освіти» : наказ Державної служби статистики України від 07.01.2025 № 5. URL: <https://stat.gov.ua/uk/page-contents/nakaz-vid-07012025-no5>.

12. Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 87/164. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2009/223/oj>.

13. Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning. *Official Journal of the European Union*. 2008. L 145/227. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/452/oj>.

14. Commission Regulation (EU) No 912/2013 of 23 September 2013 implementing Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council concerning

the production and development of statistics on education and lifelong learning, as regards statistics on education and training systems. *Official Journal of the European Union*. 2013. L 252/5. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/912/oj>.

15. Commission Implementing Regulation (EU) 2021/861 of 21 May 2021 specifying the technical items of the data set and establishing the technical formats for transmission of information on the organisation of a sample survey in the education and training domain pursuant to Regulation (EU) 2019/1700 of the European Parliament and of the Council. *Official Journal of the European Union*. 2021. L 190/25. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/861/oj.

16. Commission Regulation (EU) No 1153/2014 of 29 October 2014 amending Regulation (EC) No 198/2006 as regards the data to be collected, and the sampling, precision and quality requirements. *Official Journal of the European Union*. 2014. L 309/9. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/1153/oj>.

17. European Statistics Code of Practice / Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/european-quality-standards/european-statistics-code-of-practice>.

Andrii Kyrianov

SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine, a.kyrianov@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0452-7689>

Julia Irynevych

Ph. D. (Economics), SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine, j.irynevych@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1755-5240>

Ivan Gaiduk

Ph. D. (Economics), SSI "Institute of Educational Analytics", Kyiv, Ukraine, i.gaiduk@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3144-1469>

EUROPEAN VECTOR OF REFORMING EDUCATIONAL REPORTING IN UKRAINE: CONCEPTUAL AND LEGAL FOUNDATIONS FOR INSTITUTIONAL HARMONISATION

Abstract. *The article aims to substantiate the conceptual and legal foundations of reforming the educational reporting system in Ukraine in the context of European integration, and to determine the key directions of institutional harmonisation of national educational statistics with the standards of the European Union in order to increase its comparability, transparency, and analytical capacity. The study examines the European vector of reforming the educational reporting system in Ukraine amid the deepening of European integration processes and transition to evidence-based educational policy. Educational statistics are considered a key instrument of public administration that provides the analytical basis for strategic planning, monitoring of reforms, and evaluation of the effectiveness of educational decisions. The*

regulatory and legal framework of the EU in the field of educational statistics is analysed, in which the principles of independence, confidentiality, comparability, and quality of statistical data are defined. The specific features of the Ukrainian model of regulation of educational statistics are studied, highlighting its evolutionary nature as well as existing institutional and methodological constraints. Special emphasis is placed on the role of digital infrastructure, in particular, the Unified State Electronic Database on Education (USEDE) and the software and hardware complex "Automated Information Complex of Educational Management" (SHC "AICEM") in the formation of a unified educational data space. It is substantiated that the harmonisation of educational reporting with European standards has not only a regulatory and legal, but also a systemic and strategic character, as it provides for a transition from an administrative accounting model to data-driven governance. A comparative analysis of legislative approaches of Ukraine and the EU countries in the field of regulation of educational statistics is provided. It is proven that the harmonisation of the national system of educational statistics with the standards of the European Statistical System has not only a technical, but also an institutional and value-based character, as it ensures an increase in public accountability and sustainable development of educational policy in Ukraine.

Keywords: educational reporting, European integration, institutional harmonisation, educational statistics system, SHC "AICEM".

References

1. Lyesnikova, M., & Melnyk, S. (2018). Basic methodological principles for improving existing statistical reporting in vocational (vocational and technical) education. *Educational Analytics of Ukraine*, 3(4), 79-89. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2018-3-79-89> [in Ukrainian].
2. Denysiuk, O., Tytarenko, N., & Dron, T. (2024). Educational indicators of teaching staff provision level during transformation processes: international and national contexts. *Educational Analytics of Ukraine*, 1(27), 60-71. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2024-1-60-71> [in Ukrainian].
3. Pashkovska, A. (2016). Organization and Methods of Secondary Education Monitoring in Ukraine. *Statistics of Ukraine*, 1(72), 12-17. Retrieved from <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/58> [in Ukrainian].
4. Götzfried, A., & Linden, H. (2010). Quality reporting within the Eurostat and ESS metadata systems simplification and improvement of ESS data quality reporting. *Work Session on Statistical Metadata (METIS)*. Geneva. Retrieved from <https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.40/2010/wp.14.e.pdf>.
5. Gramaglia, L. (2021, January 25-28). Metadata Exchange in the European Statistical System: Status and Future. *Statistical Data and Metadata eXchange*. Retrieved from <https://www.imf.org/-/media/Files/News/Seminars/2021/SDMX/sv-presentation-01-metadata-exchange-in-the-european-statistical-system.ashx>.
6. Nielsen, M. G., & Dannevang, F. (2017). Towards Common Metadata Using GSIM and DDI 3.2. *IASSIST Quarterly*, 40(2), 6. DOI: <https://doi.org/10.29173/iq782>.
7. Pedró, F., Bouckaert, M., & Gutovic, V. (2025, June 24). Bridging the data gap in higher education policymaking: Challenges and opportunities for evidence-based governance. *UNESCO World Education Blog*. Retrieved from <https://world-education-blog.org/2025/06/23/bridging-the-data-gap-in-higher-education-policymaking-challenges-and-opportunities-for-evidence-based-governance/>.

8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). *On official statistics* (Law No. 25247-IX, August 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> [in Ukrainian].

9. European Union. (2016). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). *Official Journal of the European Union*, L 119/1. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). *On approval of the Regulation on datasets subject to publication as open data* (Resolution No. 835, October 21). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. State Statistics Service of Ukraine. (2025). *On approval of the Methodological guidelines for state statistical surveys on "Network and activities of educational institutions"* (Order No. 5, January 7). Retrieved from <https://stat.gov.ua/uk/page-contents/nakaz-vid-07012025-no5> [in Ukrainian].

12. European Union. (2009). Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities. *Official Journal of the European Union*, L 87/164. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2009/223/oj>.

13. European Union. (2008). Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, L 145/227. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/452/oj>.

14. European Union. (2013). Commission Regulation (EU) No 912/2013 of 23 September 2013 implementing Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning, as regards statistics on education and training systems. *Official Journal of the European Union*, L 252/5. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/912/oj>.

15. European Union. (2021). Commission Implementing Regulation (EU) 2021/861 of 21 May 2021 specifying the technical items of the data set and establishing the technical formats for transmission of information on the organisation of a sample survey in the education and training domain pursuant to Regulation (EU) 2019/1700 of the European Parliament and of the Council. *Official Journal of the European Union*, L 190/25. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/861/oj.

16. European Union. (2014). Commission Regulation (EU) No 1153/2014 of 29 October 2014 amending Regulation (EC) No 198/2006 as regards the data to be collected, and the sampling, precision and quality requirements. *Official Journal of the European Union*, L 309/9. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/1153/oj>.

17. Eurostat. (n. d.). *European Statistics Code of Practice*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/european-quality-standards/european-statistics-code-of-practice>.